

דרכו של חוקר צעיר

(לזכר ד"ר שמהח כ"ז)

בידיעותיו בספרות ההשכלה החל מתקופת מנדלסון עד ימינו אלה. מפני ליוך למד חקירת כתבי הקודש, ובברסלוי ואחר כך גם בבית הספר הגבוה לחכמת ישראל שבברלין, הקדיש שעתו ומרצו לתלמוד ולספרות ימי הביניים. עבודתו באנציקלופדיה „אשכול“ פיתחה בקרבנו אהבה רבה וכקיאות להפליא בביבליוגרפיה היהודית.

לפני שלוש שנים, בנסעו לביקור אל טרנופול עירו, הפש שם ומצא כתבי יד שלא נתפרסמו עדיין והומר ספרותי אחד, רב ערך, מתקופת ההשכלה בספריה שעל שם ראש המשכילים יוסף פרל. הוא מסד פר באחד ממאמריו שפרסם לפני כחצי שנה, כיצד עלה בידו להציל כתב יד יקר סאכדון בראותו כי הנוני בטרנופול רצה להשתמש בו לכריכת מיני מאכל. חומר רב הביא באמתחתו בשוכו לארץ, ובמלאות מאה שנה למות פרל, היה בדעתו לחקור ולעבד את החומר הזה, כדי לעזור בהוצאת פונטרס שלם לזכרו של פרל, פעולתו וערכו. ראשי פרקים כבר הספיק לפרסם ב„קרית ספר“, ב„מאזנים“, ובספרות „איזווא“ שבזוויל-נא. וכשהוא שקוע בעבודתו זו — והוא רק בן 36 — עקר אותו המות.

סתור היה בנשמתו ובמהשבותיו. לא נגע בשום אדם לרעה במלחמת החיים. לא קפץ בראש, לא היה מבין הצעקנים ומשום כך לא רכש בארץ את האצטלא שהיה ראוי לה. היה שקוע כולו במתן דהש בעולם החקירה המדעית שבישראל. עסקן היה, לא נה עד אשר העמיד ובידר את השאלה שענינה אותו על כודית, ודוקא משום כך שמחננו, כשהתי חיל בעבודת החקירה על פרל ותקיפתו, כי בטוחים היינו, כי לא יצא מההח קולטוסו דבר שאינו מתוקן. מאמריו שפרסם בחייו מעידים על כך. ולפתע — והוא נגדע, זאתו מחשבותיו ותקוותיו.

ד"ר זאב רבינוביץ

מסלול חייו עברה דרך טרקליני חכי מתיישראל. היה נע ונד מספריה לספר ריה, כשתוא לומר וחוקר עד הגיעו לספר ריה של האוניברסיטה על הר הזיתים. בעיר מולדתו טרנופול שבגליציה הקנתה לו גירסא דינקותא שלו תורה וידיעות בשאר מקורות ישראל. בנעוריו נסע לגרמניה, שם גמר את חוק לימודי בנימנסיה ופנה אל הסמינר לחכמת ישראל בברסלוי, ומאד נשבה לחכמת ישראל. כאן בכרסלוי פיתה בקרבנו את הכשר רון המופתי לחקירה המדעית ששרדה בין חכמי ישראל בגרמניה. אחר כך המד שיד את למודיו במכון למשפטים באוניברסיטה שבקניגסברג, ואין פלא שבהר לו לעבודת הדיסרטציה שלו בנושא על חוק הענשים כתלמוד. בקניגסברג היה מתלמדיו ומבאי ביתו של הפרופסור לחכמת ישראל פרלס. זשל הפרופסור לייך ז"ל. אחריו גמר למודיו באוניברסיטה שבקניגסברג עבר לגור בברלין. ומכיון שזיה צנא מלא ספרא במלוא מוכן המלה, כין בתורת ובין בחכמת ישראל, וגם השפה הגרמנית היתה שגור רה בפיו על בוריה, הכיר בו ובערכו ד"ר יעקב קליצקין — ובז היה לאחד העובדי דים הקבועים במערכת האנציקלופדיה הישראלית הירועה „אשכול“. לידיו נמד סרה ההגחה ותיקון המאמרים משל אחד דים וכן עריכת ערכים רבים בשביל האנציקלופדיה בשאלות החוק בישראל ובחיסמונית.

בשנת 1938 עלה לארץ. עניו היה ונתכא אל הכלים. אבן, עניו יותר מדי. גלגולים שונים עברו עליו כאן עד קבלו מלום צנוע לעבודה בספריה של האוניברסיטה — מיטח להמנ.

ד"ר שמהח כ"ז נחשב לאחד משרודו יוצאי מורה אירופה, שעכמו נרה נובלתי חכמת ישראל שבגרמניה, ושבהם גתי אהרו תורת ישראל שבמורה עם חכמת ישראל שבמערב וחכמת הנויים כאחד. הוא הנה מתגנן בזכרון טוב, והצמיח